

Broj 99. travnja, 2013.

GLASNIK

KOTORVAROŠKOG KRAJA

GLASNIK
KOTORVAROSKOG
KRAJA

NEMA RAJA
BEZ
RODNOGA
KRAJA

ZAR NEMAMO VREMENA BITI SVETCI

Gospodine, Ti si također
bznad lonaca i tava,
a ja nemam vremena biti svetica
I Tebi za ljubav
bdjeti noću,
niti mogu
meditirati u jutarnjem sumraku
ni u okujnom horizontu.
Učini me sveticom
dok pripremam obroke
I perem tanjurs.
Prihvati moje hrapavo rukse
jer su za Tebe postale hrapavo.
Može li moj sudoper
biti ravan nekom gudalu
koje izvodil nebesku melodiju
na nekaj tavi?
Tako ju je teško odletiti
I tako je ogavna.
Čuješ li, Gospodine dragi,
glazbu o kojoj mislim?
Prošao je čas za molitvu
dok sam prala suđe
od večera,
a nakon toga vrlo sam umorna.
Dok još ujutro moje srce
pjeva na poslu,
navečer davno prijs mens
polazi na počinak.
Daj mi, Gospodine,
ovoje neumorno srce
da u meni radi umjesto mojega.
Svoju sam jutarnju molitvu izmolila
noću
u časit Tvoga imena.
bznodila sam je unaprijed
za posao sutrašnjeg dana
koji će biti sasvim jednak današnjem.
Gospodine,
Ti si također
bznad lonaca i tava,
I molim Te
smijem li Ti umjesto obojenih duša
ponuditi umor
koji me hvata
kad vidim talog kave
I zagorjela lonca
u kojima se kuhalo povrće?
Daj mi na sve
što lako zaboravljam,

ali ne samo zato da bih učadjala na
stapanicama,
nego
da bi moj savršeno prostret etol
bio molitva.
Iako znam Martine ruka,
čud mi je Marijina
I kad
čistim crne cipela,
Gospodine, pokušavam
u njima naći Tvoje sandale.
Dok rizam pod,
misliti
kako su one hodale zemljom.
Gospodine, prihvati ovo moje razmatranje
jer nemam vremena za više.

Gospodine, učini od svoje Pspaljuge
nebesku princezu;
zagrij cijelu kuhinju svojom ljubavlju
I rasvijetli je svojim mirom.
Oprosti mi
što se toliko brinem
I pomoz mi
da prestane moje bznatiranje.
Gospodine,
Ti kaj si pripravio doručak na jezzeru
oprosti svijetu
koji je tada rekao:
„Pa što dobra može doći iz Nazareta?“

Terezija Avileka

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 858

E-mail: mladi-kotorvaros@hlc.net

www.kotorvaroshadolina.com

Redakcija: Viktorija Baršić, fra
Anto Šimunović, fra Petar
Krajića, fra Marko Bandalo, fra
Zoran Mandić, fra Stipo Krajića,
fra Vinko Jelusić, fra Stipo
Marčinković, fra Vinko Marković

Glavni urednik:

Fra Anto Šimunović

Tehnička obrada: Viktorija Baršić

Lektorica: Luca Koroman

Tiraž: 500 primjeraka

Tiska: "Art Print" Barja Luka

Časopis izlazi dvomjesечно

Pisac: fra Anto Štuzović

Poklade - maškare

Karneval je svečano razdoblje prije korizme u kojem se priređuju povorke maškara, kostimirani i maskirani plesovi. U Hrvatakoj se uz karneval ravnopravno spominju mesopust, poklade ili fašnik, koji su više vezani uz određene regije, mjesta, njihove običaje, a često se u prerullavanju moraju poštovati pravila i ritual, njihov početak i kraj. Karnevalske svečanosti obično uključuju maskirane povorke i plesove, bakljade, vatromete, obasipanje cvijećem, konfetima i korijandolima, te na kraju svečano spaljivanje ili pokapanje velike lutke, personifikacije „prince karnevala“. Tako smo i mi u našem, kotarvaroškome kraju i ove godine organizirano obišli naše župe Vrbanjce i Kotor Viroš kao prave maškare. Krenuli smo 8. veljače od Vrbanjaca a završili na pokladni utorak (12. veljače) u župnom uredu. Pokušali smo kratko posjetiti svaki dio naših župa, iako nismo uspjeli zbog vremenskog ograničenja ući u svaku kuću. Gdje god su maškare došle lijepo su primljene i obdarene. Nismo se bojali da će nas netko politički vodom ili na neki drugi način odbiti. Na završnoj svečanosti u župnom uredu nismo nikoga spalili ni zakopali nego smo uz prigodnu feštu izabrali najbolje maske

i skupine koje su nam se predstavile. Kućama smo se razili prije pomoći da možemo spremno i dostojanstveno započeti Korizmu.

Korizma

Svake godine započinjući sveto vrijeme korizme, vrijeme pripreve za USKRS mnogi se pitamo kako, na pravi način, ispuniti i provesti to vrijeme. Mnogi se hvalimo svojim korizmenim odricanjima (cigarete, alkohol, slatkiši, meso itd.). Je li smisao korizme u odricanju? Svako odricanje je jedne vrste trajljenja pasivnošću. Upozoravaju nas i prorokove riječi – Zor je meni do toga da se netko trapi... U romanu „Peta Gora“ prorok Ilija, svjestan da je izabran srušiti Baalov kult pita se kada će doći vrijeme za to. Rečeno mu je da tek kada nauči graditi može nešto srušiti. Tako i mi, kada se u Korizmi nečega odričemo, nismo ništa učinili ako od toga nešto nismo napravili. Ako moj post nije nekoga nahraniio, ako moje odricanje nekome nije pomoglo iz ljubavi prema Bogu i čovjeku, zaludu sam se trpio. I onda najveći apsurd – cijeli korizam od nečega se postiti a na najveću svetkovinu, USKRS, time se otrovati... Je li to smisao korizme i odricanja? U svetkovini koja nas poziva da obnovljeni vjerom i nadom idemo dalje do sigurne pobjede kao i Krist a mi padamo niže nego smo bili prije korizme... Ako više budemo gledali i učili od Krista onda ćemo moći osmisliti ne samo svoje korizme, advente i druge pripreme već i cijeli svoj život. Dao Bog da bude tako.

Cvjetnica 2013.

U proslavu Kristovog vazmenog otajstva uvodi nas Cvjetnica. To je spomen na Kristov svečani ulazak u Jeruzalem. Isus ulazi kao kralj, slavjen od ljudi, ali završava na križu, od ljudi odbačen. Zašto? Isus nikada nije imao kompromis sa

griješom i zlom. Grešnike je prihvatao, borsvio u njihovim domovima, tražio ih, ali nikada nije bio jedan od njih. I svaki puta ih je poticao da idu dalje kroz život i ne griješe više. Zašto neki ne primaju Isusa i bore se protiv njega? Jer nisu spremni promijeniti svoj život i prihvatiti Božji zakon.

Mi smo u našem kraju na Cvjetnicu u spomen Kristova svečanog ulaska u Jeruzalem blagoslovili grančice (četm) koju su iz Jelika donijeli fra Marko, Igor Mandukić i Ilija Grgić – Cirga – (Špic). Tom prigodom prikupljeni su prilozima vjernika za potrebe misija. Na pučkoj misi u 11.00 sati u Kotor Varošu, izvještaj o muci Isusovoj po Lukinu evanđelju dijaloški smo predstavili puku uz pomoć obitelji Verić (Marijana, Sonja, Irena, Lidija, Igor, Petar, mama Ankica) Antunović (Ivanka i Goran) te Josipe Marković. Svaki put, kada se čita izvješće o Muci, čovjek ne može ne biti dirnut. Mora se pitati ima li neki drugi put. Isusova muka treba nas prvenstveno potaknuti na zahvalnost Bogu i njegovoj preobilnoj ljubavi i milosrđu prema nama, ali isto tako pozvati nas na odgovorno življenje krišćanskog života sa svim vrijednostima kojima nas je poučio i pokazao sam Božji Sin Isus Krist.

Veliki tjedan i Uskrs 2013.

Već od Cvjetnice u našem kraju se primjećivala živost. Naši župljani koji žive i rade izvan našega kotarvaroškoga kraja dolazili su svojim kućama na proslavu naših najvećih blagdana. Svi su nam dani bili ispunjeni raznim aktivnostima. U ponedjeljak smo odvezli jaja u središnjicu našega biskupijskog Caritas u Banjoj Luci. Njih su naši župljani prikupili i jedan dio našerali i darovali potrebitima. Također, kao i svake godine, Dragan Juričević i pekara TRADICIA darovala je peretce (peretke) Caritasu. Bilo mi je drago čuti na veliku srijedu pohvalu našoj župi pred svećenicima naše biskupije što dugi niz godina na svoj način podupire Caritas naše mjesne Crkve – naše biskupije. Također, svijest potrebe pomaganja drugima vidi se i u pojedinačnim darovima za Kruh Svetoga Ante koji skrbi za siromašne. Osim pojedinačnih darova tu su i određene akcije pojedinih skupina. Najvrjednija je ovogodišnja akcija pravljenja i prodaja kolača za potrebe Kruha Svetoga Ante naše župe. U

ovogodišnjoj akciji prikupljeno je za KSA 465 KM.

Na Veliki ponedjeljak i utorak obišli smo i ispovjedili stare i nemoćne iz naše župe. Na Veliku srijedu mi svećenici s našim biskupima slavili smo svetu misu posvete ulja (bolecamiškog i krizmenog), a poslije mise otac biskup Franjo Komarica imao je prigodno predavanje za nas svećenike o Pastoralnoj konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu „Gaudium et spes“. Poslije zajedničkoga ručka svećenici su se razili po svojim župama. U našoj župi tekle su zadnje pripreme za velike dane. Viktorija Barišić i Mandica Mandušić uz pomoć Igora Mandušića očistile su crkvu u kojoj smo imali sve obrede Velikoga tjedna. Igor Verić je bio zadužen za dekoraciju, tehniku, njegova mama, brat i sestre za liturgiju (čitanja, ministriranja, cvijeće ...) Također, i ostali kao Ivanka i Goran Antunović, Mihaela Bjelobrk i Josipa Marković dali su svoj doprinos u liturgiji ovih velikih dana.

Na VELIKI ČETVRTAK svetu misu Večere Gospodnje slavili smo u 17.00h. Na misi je bilo oko 80 vjernika. Taj dan spominjemo se Isusove Posljednje večere sa svojim učenicima ali i prve svete mise kada je kruh i vino dao svojim učenicima kao svoje tijelo i krv. Tada je Krist ustanovio svećenički red kada je ovlastio svoje učenike da i oni to čine njemu na spomen. Kasnije im je dao i druge ovlasti kao otpuštanje grijeha i krštenja. Poslije svete mise razili smo se u tišini. Mi svećenici otišli smo u samostan na Petričevcu na zajedničku večeru s banjolučkim fratrima.

Obredi VELIKOG PETKA počeli su u 17.00 sati. Prvo smo imali službu Riječi Božje i navještaj Muke Gospodnje po Ivanu. I ovaj put smo Muku kazivali dijaloški. Nakon kratke propovijedi imali smo sveopću molitvu vjernika. Drugi dio obrada Velikog petka bio je otkrivanje i ljubljenje KRIŽA. Tom prigodom vjernici su dali svoj prilog za uzdržavanje svetišta i crkava u Svetoj Zemlji. Nakon pričesti i tihе molitve vjernici su se razili svojim kućama.

VELIKA SUBOTA bila je također ispunjena. Prije podne bili su blagoslovi jela u Zabrđu, Kotor Varošu i Vrbanjcima. U deset sati u biskupiji bilo je i čestitanje Uskrsa našim biskupima. Biskup Franjo posebno je pozvao svećenike i vjernike naših opustošenih župa da se prijavljuju: „obnovu jer rok je produžen do petoga svitnja. Vrlo važno je pokazati da ne odustajemo od onoga što je naše. Obredi Velike subote (šarene subote) počeli su u 19.00 službom svjetla, pa preko Vazmenog bdijenja i službe Riječi trajali do 20.35 sati. Na obredima velikog petka bilo je nazočno preko 150 vjernika dok je na Veliku subotu na obredima bilo oko 300 vjernika. Na kraju svete mise bio je također uskrsni blagoslov jela. Nama u župnom uredu i ove godine posvećenje je spremila Mara Marić iz Šibova. Hvala joj! Nakon obrada Velike Subote poslije kraćeg zadržavanja vjernici su se razili svojim kućama jer tu večer se prelazilo na ljetno vrijeme, tako da je noćni odmor skraćen za jedan sat.

Iako je USKRŠS osvanuo pomalo tmuran i oblačan, ipak je raspoloženje bilo slavljeničko, tako da se i sunce probilo i obasjalo nas poput Krista koji je svojim uskrsnućem obasjao ljudsku povijest: sadašnjost i budućnost. Slavili smo svete mise u Zabrđu i Vrbanjcima u 9.30 a u Kotor Varošu u 11.00 sati. Na misama je čitana biskupova Uskršna poslanica. Poslije pučke mise u Kotor Varošu bio je izbor najljepše našaranih jaja, a i djeca su imali svoju zabavu. Odrasli su se zabavljali utvrđivanjem tvrdoće jaja i čestitanje Uskrsa nezabježnim nazdravljanjem dobrom kapljicom koja je pomalo zagrijevala tijela u ovo iznimno hladno uskršno vrijeme. Inače, ovogodišnja proslava Uskrsa bila je popraćena više zimskim nego proljetnim ambijentom. Tako nas nije ni iznenadilo „proljetni snijeg“ koji je sve okolo zabijelio na uskrsni ponedjeljak. Ove godine župljani župe Vrbanjci sve obrede Velikoga tjedna slavili su u svojoj župnoj crkvi, a na uskrsni ponedjeljak u posjet župi

Vrbanjcima stigao je iz Matulja župnik, vlč. Kristijan Malnar, s jednim autobusom vjernika, mahom Kotorvarošana. Taj dan imali smo svetu misu u zabrđu u 9.00 i u Vrbanjcima u 11.00 a poslije Mise bio je ručak za goste i sve nazočne.

fra Anto Šimunović

Uskršna događanja

Na Uskrs postala je tradicija izbora najljepše našaranog jajeta. Žiriju nije bilo lako, od desetak prekrasno našaranih i obojenih jaja, odabrati troje najljepših. Već dvije godine i najmlađi su sudjelovali u tom izboru. Prvo mjesto osvojio je Lukič Ivan-Čerčo, drugo mjesto Vidović Ivan-Poki, treće N.N. a četvrto mjesto - najmlađa sudionica Matija Marić. Svi su ovi dobili nagrade u vidu banjalučke biskupije i slatkišima. Nadamo se da će se dogodine javiti još veći broj natjecatelja.

Da se samo ne bi završilo na izboru najljepšeg jajeta pobrinula se Ekipa iz Welsa. Organizirali su i pobrinuli se za nagrade za one tko će od mladih biti najbrži i najspretniji u nošenju jajeta u žlici. Bilo je živo i veselo. Najspretniji su bili: Katarina Šimunović, Ivan Šimunović i Ivan Lukič. Najbolji su nagrađeni sa 30, 20 i 10 eura. Hvala ekipi iz Welsa koja uvijek nađe načina da učini

lijepu gestu bilo starima ili mladima naše župe.

Akcija prodaje kolača bila je i ovog Uskrsa uspješna. Naravno za to su se pobrinule domaćice naše župe koje su i ovog Uskrsa mislile na svoje župljanke koje su došle iz inozemstva. Potrudile su se olakšati im pravljenje kolača a i skupiti sredstva

koja su donirana Kruhu sv. Ante. To je novac koji se izdvaja za pomoć našim najsiromašnijim župljanima. Hvala svima koji su sudjelovali. Nadamo se da će za Božić biti još više kolača i još više žena raspokloženih za sudjelovanje u ovako lijepoj humanoj akciji.

Viki

Durtovci

Već prošle godine, prije svećkovine Svih Svetih na durtovsko groblje se moglo doći potpuno obnovljenim putem bez obzira koliko niskim autom išao. To je omogućeno zaslugom Durtovčana. Predvođeni jednom grupom mladih ljudi, uz podršku većine Durtovčana oni su obnovili put do groblja, promijenili stolariju na kapelici i u središnjem dijelu groblja, nasuprot glavnom ulazu, podigli prelijepi križ koji je za nas križane znak pobjede. Čestitamo Durtovčanima i nadamo se da ćemo uspjeti uz zajedničke dogovore na ovom našem lijepom groblju obilježavati naše svećkovine i spomene (Blagoslove polja, Svi Svete i zaštitnika groblja i sela Svetoga Iliju).

Bravo i samo naprijed!!

Fra Anto Šimunović

Čepak

Po svome položaju, središnje groblje naše kotorvaroške župe jest groblje u Čepku. Zbog toga zaslužuje i posebnu brigu. Tu brigu pokazivali su oni koji pripadaju ovome groblju organiziranim održavanjem. Tako je, s vremenom grobljanska kapela obnavljana, svaki put su, prema mogućnostima dodavani novi detalji. U zadnjih nekoliko mjeseci unutrašnjost kapele je obnovljena a u planu je i dovršetak ulazne kapije, da bi sve bilo gotovo do Svetoga Marka, sveca zaštitnika ovoga groblja i mjesta. Na sami blagdan Svetoga Marka (četvrtak, 25. ožujka) imat ćemo blagoslov polja i sv. Misu u 11.00 sati. Hvala odboru koji ne žali truda a i svim darovateljima koji vode brigu o svome groblju. Pozivamo također sve korisnike naših grobalja da i sami vode brigu o svome groblju. Ne bi trebalo svoje smeće svugdje baciti, već na za to predviđeno mjesto. Također, kada se nekome uradi spomenik, trebalo bi sve lijepo očistiti a ne baciti na prvo slobodno mjesto ili negdje unutar groblja.

Fra Anto Šimunović

Bašćinsko groblje

U danu u kojem se više puta izmjenila kiša sa suncem, na bašćinskom, Petrušića groblju zablistao je novi križ koji podigoše Bašćinci. Idejno rješenje ovoga lijepoga križa djelo je Matca Jelušića koji ga je zajedno sa svojim ocem Dominkom i bratom Mariom i radio u radionici INOX BRAVARIJE JELUŠIĆ. Križ je u Kotor Varoš doveo Ivo Marić, bašćinski zet (SIM TEHNIKA). Na podizanju križa radili su Jako Jelušić, Dominko Jelušić, Stipo Vidić – Efan, Marko, Ilija i Mato Petrošić (sinovi Jure Petrušića – Kneževića). Nakon urađenog posla radnici su se počastili ručkom i osvježanjem i sve to zalili kavom koju je donio Antić Karajica.

Promjenjivost vremena nije mogla pomutiti i ugasiti radost zbog dobro obavljena posla. Bašćinsko – Petrušića groblje je najstarije katoličko groblje našega kraja, što je svjedočio i jedan spomenik s natpisom, koji je u prošlom stoljeću zagubljen. Inače, Bašćinci su ponosni na svoje groblje i to s pravom a svoj ponos pokazuju brigom i održavanjem.

Čestitamo!

Ovogodišnja misa i blagoslov polja na bašćinskom groblju biti će u subotu, 11. svibnja u 11.00h.

Fra Anto Šimunović

Beograd - Niš

U danima poslije Uskrsa među svećenicima je običaj da se organizirano posjećuju. Tako je, na primjer, župa Vrbanjci na ukrami ponedjeljak bila domaćin župniku iz Matulja vlč. Kristijanu Mahnaru i grupi njegovih župljana. Zahvaljujući fra Zoranu Mendiću, jajačkom gvardijanu, koji je na poziv župnika fra Ilije Alandžaka predvodio sv. Misu u crkvi sv. Ante u Beogradu, i ja sam iskoristio prigodu i s njime posjetio ovu župu i samostan. Crkva i franjevački samostan sv. Ante u Beogradu nalazi se u Novom Beogradu u dijelu grada koji se zove Zvezdara. Gvardijan ovoga samostana je bivši profesor liturgije na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu dr. fra Benedikt Vujica. S njima u samostanu živi i fra Leopold Rohmes koji je župnik katedrale župe u Beogradu. Po samome dolasku u samostan, poslije kratkoga susreta s braćom, otišli smo u prvo razgledanje grada, ali nas je kiša omela. U ponedjeljak, 8 travnja obišli smo središte grada; Knez Mihajlovu uli-

cu, tvrđavu Kalemegdan, Patrijaršiju i mnoge druge znamenitosti ovoga grada. Zanimljiva je crkva sv. Antuna Padovanskog u Beogradu. Sagrađena dvadesetih godina XX stoljeća, crkva Svetog Antuna Padovanskog ima oblik rotonde, na koju je naslonjen naknadno sagrađeni tornjaj, koji se vremenom iskrivio, pa je od tijela crkve odvojen nekih pedesetak centimetara... zbog čega ga beograđani često zovu i "beogradskim krivim tornjem", po uzoru na ovaj u Pizi. Po zamisli arhitekta, oblik crkve treba da asocira na kip Svetog Antuna koji nosi malog Isusa u rukama. Crkvu osvjetljava niz prozora na vrhu građevine u obliku vijenca, a u samoj crkvi se, osim centralnog oltara od crnog mramora, nalaze i pomoćni oltari, te ispovjedaonice. Prilikom same izgradnje crkve, slovenski arhitekt, gospodin Joža Plečnik je angažirao poznate umjetnike radi izrade kipova koji se u njoj nalaze. Tako je Svetog Antuna izradio veliki kipar Ivan Meštrović, a dok su ostali

kipovi, među kojima i prikaz Bogorodice, djelo Bože Pengova.

U crkvi se svakodnevno održavaju svete Mise, a uz to, zbog svoje specifične akustike, u njoj se često održavaju koncerti klasične muzike, recitali, te koncerti duhovne glazbe. U utorak smo zajedno sa župnikom fra Ilijom posjetili župa Uzvišenja sv. Križa u Nišu i župnika fra Niku Josića. Tu je bio i fra Josip Šarčević koji u ovoj župi obavlja svoju đakonsku praksu. Po čemu je poznat Niš? U njemu je rođen rimski car Konstantin. To i ne bi bilo toliko važno da taj car nije 313. godine dao slobodu kršćanstvu Milanskim ediktom. Tako je ova, 2013. godina jubilarna godina - 1700 godina slobode kršćanstva. Ovaj jubilej će biti obilježen ove godine u Nišu.

Nakon lijepoga dana provedenoga u Nišu vratili smo se radosni zbog bratskih susreta u Beograd s sutradan, u srijedu vratili smo se kući. Granice smo prelazili samo s bosanjskom osobnom iskaznicom.

Fra Anto Šimunović

Matini radovi

U našoj župi u vrijeme uskršnjih blagdana boravio je Mato Kljajić iz Podbrđa.

Našim župljanima predstavio se svojim unikatnim radovima. Mnogi su mogli vidjeti divno izrađena drvena raspela, razne vrste kipova i svega drugog. Trenutno živi i boravi u Hrvatskoj na adresi Lukavec.

Mato godinama izrađuje umjetnine od drva i ostalih ručno obradivih materijala. Za Matu su rekli da ljubi umjetničko stvaralaštvo, da radi originalne rukotvorine i da je to više od zanatskih vještina. U svoje rukotvorine ulaže puno truda. Sa svih svojih putovanja donosi razne vrste drveća, te izrađuje prekrasne radove od lavande, ružmarina i drugih vrsta drveća.

Mati želimo još više entuzijazma i zadovoljstva u radu i mogućnost da

nas u vrijeme Gospojine i Rokova ponovo posjeti da se mnogi vjernici i hodočasnici uvjere u njegove prelijepo radove. U jednom od sljedećih brojeva naše čitatelje ćemo upoznati više o Matinu radu.

Viki

Župa Vrbanjci

Župa Vrbanjci osnovana je krajem 1883. Zauzima više od polovice kotorvaroškog područja. Prvi vrbanjski župnik fra Lovro Lacić opisao je župu sljedećim riječima: "Vrbanjačka župa leži u krasnoj i žitornoj dolini na rjeci Vrbanji, koju okružuju visoke planine: od sjeverne strane Uzlomac, od istočne Borje, od južne Ježica, Rastik i Razdolje, a od Zapadne Stolac. Ove planine od sela Borakah i Orahove jedna od druge sve dalje se odmiču, pružaju se prema sjeverozapadu, dok opet pod imenom Dubrave i Rujevice kod sela Rujevice tako se približuju, da Vrbanja s naporom između njih prodire u Kotoričko poljice, odakle ovaj tjesnac i ime dobi – Stiakle. Vrbanja ovom dolinom liepu serpentinu praveći, natapa vrbanjačko polje, koje se uz nju za 1 saht puta proteže. Podneblje je ngodno a zemlja plodna te žito svako dobro rađa, ali su stanovnici u obrađivanju nemarni radi spahinskog neurednog gospodarenja. Ova župa odjeljena od Kotoričke g. 1883, i posebnog župnika 22. listopada iste godine dobila koji se je nastanio u Vrbanjcih."

Uskr u Vrbanjcima

U svakom mjestu gdje ima katolika, kršćana, vjernika u vremenu kad Uskrs dolazi događa se nešto lijepo i radosno. Jedno takvo mjesto je župa Vrbanjci. Nekad sva raspjevana i razdragana, a danas mnogo tiša jer od predratnog broja župljana, danas stalno u Vrbanjcima živi 28.

Po prvi put nakon 1992. godine i u Vrbanjcima održani su obrredi Velikog tjedna i Vazmenog bdijenja. Bilo je radosti i suza i za Obrede i nakon.

Na Uskrsni ponedjeljak župu Vrbanjci pohodili su vjernici iz Matulja sa njihovim župnikom Kristijanom Molnerom. Loše vrijeme i gužva na granici nije uticalo na vjernike da se raduju zajedničkoj molitvi i druženju poslije mise. Za sve uzvanike goste i domaće priređen je ručak. Našlo se pića i ića za sve prisutne.

U ovim blagdanskim danima i pripremama za blagdane fra Marku

su pribekli u pomoć Mato Marió i uredni, hvala i ostalim ženama: Anđi, njegova supruga Luca. Hvala Luci Tereziji, Mariji, Jeli i svima koji su koja je nastojala da crkva i kuća budu pomagali.

Fra Marko Bandalo

Obrnova kapele na groblju Luke - Vrbanjci

Matu Marića sam zavrkao da je on u stvari moj kapelan, jer je u Velikom tjednu, više vremena proveo pomažući meni u crkvi i vodeći radove na obnovi kapele na groblju nego u svojoj kući.

Već ranije u razgovoru se osjećala potreba za obnovom kapele na groblju. Mato je krenuo u akciju u Velikom tjednu. Ni dosta hladno, kišovito i snježno vrijeme nije Matu i ekipu omelo u nakani obnove. Zamijenio je krov, izveden toranj, napravljen predulaz, plafoni, preuređen stari križ (koji još treba postaviti) a koji je preuredila firma SIM Technik iz Šibova.

Hvala svima koji su odvojili svoje vrijeme u ovim poslovima i svojaki se trudili iako su mirne duše i oni mogli slaviti blagdane u krugu obitelji. Ujedno poziv svima kojih se tiče ovo groblje-svetinja, da razmisle, daju ideju, molitvom i prilogom, kako bi i ovo sveto mjesto bilo uređeno kako mu i dolikuje.

Fra Marko Bandalo

Kotor Varoš kroz povijest

Župa Vrbanjci

RUJEVICA

U izvješću apostolskog vikara biskupa fra Marijana Bogdanovića iz godine 1768. Znatno je veći broj domaćinstava i vjernika. Izgledalo je ovako:

DOMAĆINSTVA	VJERNICI
Matianić Mijo	9
Matianić Mato	5
Matianić Luka	6
Basić Grgo	6
Basić Mato	7
Franković Stjepan	7
Mihić Ilija	11
Basić Luka	4
Kovačević Luka	8
Smiljanić Jakov	6
Petrović Andrija	4
Petrović Mato	16
Siljić Marko	5
Zlobić Franjo	12
Vučić Filip	10
Zebić Martin	5
	229

Jasno je, da kroz dvadesetak godina nije mogao ovoliko porasti broj vjernika u ovom selu, nego su njemu pribrojena i neka druga sela ove župe kojih nema u Bogdanovića izvješću.

To je vidljivo i iz samog popisa prezimena koja su spomenuta. Također je isto učinjeno i u izvješću biskupa fra Augustina Miletića 1815, u kojem je zabilježeno da Rujevica ima 18 katoličkih domaćinstava i 133 vjernika. Tako su tek od sredine 19. stoljeća pouzdaniji statistički podaci o ovom selu. Prema popisu iz 1871.

U Rujevici su živjela katolička domaćinstva:

DOMAĆINSTVA
BUMBA Ilije
MISIĆA Lovzina i Matije
ČOLIĆA Grge
RADOŠA Jozze
DŽOMBA Nike
TOPALoviĆA Andrije, Marka Nikole i Pere
LEKE Nika

Prvi vrbanjski župnik fra Lovro Lacić ovako je 1884. opisao Rujevicu: „Rujevica, selo od 11 katoličkih kuća, leži na području istoimenog brda, ispod kojeg se plodno poljice niz Vrbanju prostire.“

U Stanju duša, napisanom malo kasnije, navedena su domaćinstva:

DOMAĆINSTVA
BARIĆA Stipe
NOVOKMETA Petra
BUMBA Pere
PETRUŠIĆA Marka

ŽUPA VRBANJCI

RADOŠA Ive
ČOLIĆA Matije i Mije
PRANJIĆA Mate
TOPALoviĆA Ivića, Mije i Nine
LEKIĆA Anto

Ovih godina u Rujevici obitavaju katoličke obitelji:

Barić (5),
Bumba (1),
Čolić (17),
Grgić (7),
Lekić (2), Livač
(2), Mikić (3),
Petrušić (5),
Rogić (1),
Šubara (1),
Topalović (6), i
Zeba (1).

Statistički tabelami pregled Postolja:

GOD.	DOMAĆ.	VJERNICI
1737.	4	47
1744.	4	37
1768.	26	229
1815.	18	133
1855.	14	117
1863.	11	93
1877.	13	133
1883.	-	60
1884.	11	-
1885.	-	77
1891.	-	84
1895.	-	93
1899.	-	91
1910.	-	112
1935.	-	106
1960.	-	197
1986.	50	-

Sve je moguće uz slogu u obitelji

Razgovarali smo s Ivicom Marić, jednim od vlasnika SIM-technik poduzeća iz Šibova, Kotor Varoš. Svima zainteresiranim preporučam da dođu vidjeti ovo ekonomsko čudo i da o načinu njegove izgradnje i rada porazgovaraju s braćom Marić koji zasluuju divljenje i svaku pohvalu, kao i njihovi radnici.

Tko je vlasnik poduzeća, kada je i gdje osnovano?

Poduzeće SIM-technik d.o.o. je osnovano u svibnju/maju 2007. godine u Šibovima, Kotor Varoš. Vlasnik sam ja zajedno sa braćom Stipom i Milom, sinovi smo Lukice i svi smo rođeni u Šibovima. Za vrijeme ratnih dešavanja svi smo otišli i ostavili svoje ali eto vratili smo se. Prvi su se vratili roditelji a nakon toga i mi.

Kako ste došli na ideju osnivanja poduzeća baš u Šibovima, RS?

Glavni razlog je bila ljubav prema rodnoj grudi a i nakon smrti našeg oca nismo htjeli da se zaboravi sve ono što su naši djedovi, pradjedovi ostvarili na ovom prostoru.

Jeste li imali potporu kod osnivanja u obitelji?

Potporu od uže obitelji smo imali, na kraju samo ime govori SIM (Stipo, Ivica, Mile) da sloga u obitelji može da uradi sve uz Božiju pomoć.

Da li je bilo neprijatnosti kod dobivanja određenih papira u općini, na kakvo ste raspoloženje naišli?

Pri vođenju i dobivanju papira bili smo pozitivno iznenađeni sa prijatnošću osoblja i njihovom spremnosti da nam pomognu. Sami su željeli da to što prije obavimo i krenemo u realizaciju sa izgradnjom i radom.

Koliko ljudi trenutno zapošljavate?

Naše poduzeće trenutno zapošljava 77 radnika u dvije smjene a za zapošljavanje u poduzeću najvažnija je stručnost. Stoga tamo rade stručnjaci iz sva tri konstitutivna naroda. Okupljaju se oko zajedničkih programa proizvodnje koji ih snažno vežu i zbližavaju.

Što uglavnom proizvodite, gdje plasirate svoje proizvode?

Proizvodimo pozicije za strojeve koji se koriste u autoindustriji. Poduzeće od kako je otvoreno 2007. godine radi za potrebe cijelog svijeta svakovrsne dijelove od željeza, aluminijsa i drugih

sirovina.

To je jedno od najkompletnijih i najmodernijih poduzeća u BiH čije su čudesne mašine potpuno kompjuterizirane. Jedna od mašina teška je čak 27 tona i radi stotinjak programa. Poduzeće ima dovoljno pozicija, to jest narudžbi, a ima i svoje kooperante diljem svijeta, osobito u novonastalim okolnim državama, a 90 % se plasira na inozemno tržište (Njemačka, Austrija, Francuska, Češka, Švicarska).

Što bi rekli za svoj rodni kraj, čime se bavili na ovim prostorima, što bi savjetovali ljudima?

Što reći osim samo riječi hvale. Svima bi savjetovali da se vrate u svoje rodno mjesto, mi imamo toliko potencijala, zemljišta, oranica, voćnjaka. Trebali bi iskoristiti slobodno i plodno zemljište što nam pruža Kotor Varoš. Prostori su idealni za bavljenje poljoprivredom kao i osnivanjem manjih poduzeća gdje će se zapošljavati građani ovoga područja. Samo je pitanje koliko i što želimo.

Kako pomoći mladim ljudima koji su ostali ovdje?

Pobrinuti se za bolje školovanje i pružiti im priliku za praktičnu nastavu kako bi mladi mogli s iskustvom krenuti u potragu za poslom.

Primete li naš Glasnik, imate li poruku za čitatelje?

Glasnik redovito čitamo i čitateljima preporučamo da češće obidu svoje rodno mjesto i da bez ikakva straha dođu i pripomognu daljem razvoju naše zajednice...

Razgovarala Viki

Priredilo: mana. Ivica Božićević

Banjalučki trapisti (12)

Prošla godine navršilo se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašinske sale kod Banje Luke i 100 godina od smrti osnivača samostana Marija Zvijezda oca Franza Pfannera. Ove obljetnice povod su da se opet progovori o njima i njihovim velikim zaslugama za sveukupni razvoj Banje Luke i njezina kraja. Nažalost, riječ je o zaslugama koje su proteklih desetljeća premale vrednovane i zaboravljene.

Kako je stajala "nikotina" u Banja-luci

Opat Dominik naslijedio je od svojih predhodnika čitav niz industrijskih i obrtničkih postrojenja. Zgrade u kojima su bila smještena s vremenom su, radi brzine gradnje, postale trošne i zahtijevale su znatna sredstva za održavanje. Osim toga, vremenom su se promijenila. Pojavila se konkurencija na tržištu s kojom se valjalo na adekvatan način nositi. Bio je svjestan da ukoliko želi namaknuti sredstva za sirotište, Dom naučnika, karitativna djela, kao i za održavanje svoje brojne zajednice, treba ulagati u modernizaciju zgrada i postrojenja.

Pivovara i nova suknara

Trapisti su 6. lipnja (juna) 1894. registrirali industrijsku proizvodnju piva u Okružnom sudu u Banjaluci. U jesen te godine poduzeće priprema radove za izgradnju nove pivovare po nacrtima koje je izradio g. Prumer, upravnik pivovare u Puntigamu. Glavni radovi započeli su lipnju (juna) 1895. godine. Željeli su svakako do zime zgradu staviti pod krov. No, 14. rujna (septembra) radovi su obustavljeni zbog pogibije četvorice radnika prigodom izvođenja gomjih svodova.

Naime, tada su se srušila dva donja svoda i srednji zid. Radovi su prekinuti. Policija i komisija za ispitivanje uzroka nesreće završili su svoj posao tek 15. ožujka (marta) 1896. godine. Nakon toga počelo se s rešičavanjem ruševina. Popravljeni su temelji, izvršena dodatna ojačanja zidova i nova zgrada stavljena je u jesen pod krov. Novi, moderni podrumi za odležavanje piva građeni su sljedeće godine. Iznad njih sagrađeni su pogoni za suknaru. Montažu pivovare obavili su stručnjaci iz Češke. Trapisti su inače surađivali s Česima i na njihovu pivarskom iskustvu temeljili su svoju tehnologiju proizvodnje piva. Za razvoj trapističke pivovare osobito je zaslužan Elegijus Blavart, češki pivar, koji je predavao stručne predmete vezane za pivarstvo polaznicima obrtne proizvođačke škole, koja se nalazila u Domu naučnika.

Nova zgrada pivovare dovršena je u zimi 1897/98. godine. Proizvodnja piva u novim prostorijama započela je u rujnu (septembru) 1898. godine. Tijekom 1898. i 1899. godine trapisti su svoje pivo distribuirali u Gradilicu, Tešanj, Pribinić, Teslić, Prijedor, Kotor Varoš, Bosanski Novi, Varcar Vakuf, Jajce, Travnik, Krupu, Livno,

Bihać, Šanski Most, Dubicu, Dobrljin i, naravno, najviše u Banjaluku. No, prodaja nije išla bez velikih problema jer ih je konkurencija neprestano optuživala za širenje njemačke kulture i iskoristavanje domaćih ljudi. Stoga su mnogi gostioničari odbijali uzimati njihovo pivo, mada je bilo jeftinije i kvalitetnije od sarajevskog. Opat Dominik tada iznajmljuje ili gradi gostionice-pivnice u Bosanakuom Novom, Bugojnu, Jajcu, Prijedoru, Pnjevotu i Tuzli. U tim mjestima tada nije bilo objekata ove vrste. Kasnije ih je uglavnom sve zatvorio i prodao ponajviše zbog upornih optužbi konkurencije da se trapisti bave svjetovnim poslovima, a ne vjeron. Nova tvornica suknar podignuta je 1897. godine i počela je kao i pivovara s radom 1898. godine.

Parni stroj

Nova postrojenja tražila su i jaču pogonsku energiju. Stoga je opat Dominik 1885. godine kupio parni stroj od 50 konjskih snaga (KS) od Uprave za regulaciju dunavskih brzaca (katarakata) kod Željeznih vrata u Oršovi, u Rumunjskoj. Stroj je plaćen 5.000 forinti. Nije bio skup, ali je zato transport iz Oršove do Banjaluke koštao 1.000 forinti. Nakon dopremanja parnog stroja u Banjaluku, opat je stupio u vezu s bečkom tvrtkom "Schuckert" s molbom da mu naprave projekt za proizvodnju električne energije pomoću parnog stroja, kojim bi pokretao svoje industrijske pogone i osvijetljivao samostanske prostorije. Sagrađio je poseban prostoriju u kojoj su bili smješteni akumulatori i drugi potrebni uređaji. Osvjetljenje je, naravno, bilo istosmjernom strujom. Prve sijalice u samostanu zasjale su 27. ožujka (marta) 1899. godine. Prvo osvjetljenje nije bilo jako, ali to je svakako povijesni dan za Banjaluku! Ove godine je 110. obljetnica toga događaja.

Međutim, brzo se pokazalo da nabavljeni parni stroj nije bio dovoljno jak za potrebe pogona pivovara, suknarce, preuređenog mlina i osvjetljenje samostana. Osim toga, trošio je veliku količinu drveta i ugljena. Trebalo je razmišljati o ekonomičnijem načinu proizvodnje električne energije.

Hidroelektrana

Prema planu tvrtke "Schuckert" trebalo je na Vrbasu sagraditi hidroelektranu i tako dobiti dovoljnu količinu jeftinije električne energije. Trapisti su u tu svrhu sagradili novu zgradu na Vrbasu i tijekom ljeta 1899. započeli s gradnjom drvene brane kojom su pregradili Vrbas. Posao je brzo i dobro napredovao i već u studenom (novembru) te godine tvrtka "Fahndrich" iz Medlinga, nedaleko od Beča, postavila je turbine (vodene žigre) jačine 60 KS. "Zahvaljujući tome samostan Marija Zvijezda sa svojim pogonima u Delibaštinom Selu je u noći nalikovao na grad iz bajke - obilje svjetlosti usred noći budilo je u Banjalučanima želju da se i oni koriste produktima civilizacije" (A. Ravlić). Parni stroj postao je tada samo "rezerva" u vrijeme visokog vodostaja Vrbasa kad turbine nisu mogle raditi. Godine 1902. uprava vojne željeznice u Banjaluci-Predgrađe zamolila je trapiste da im svojom strujom osvijetle oba kolosijeka, zgradu uprave i radionicu. Trapisti su udovoljili toj

molbi. Osvijetljene su i kuće nekih uglednijih građana, uglavnom bližih Predgrađu.

Usljebile su brojne molbe građana Banjaluke za osvjetljenjem njihovih kuća, no nije im bilo moguće udovoljiti zbog nedovoljne snage postojeće turbine.

Mlin

Trapistički mlin je u to vrijeme dobro radio, ali s postojećim strojevima nije mogao zadovoljiti potrebe težišta, a novi strojevi tražili su i jaču struju. Zgrada mlina bila je također trošna i tjezna za bilo kakvu modernizaciju. Stoga trapisti sagradili su 1910. godine novi mlin i opremili ga suvremenim strojevima. Mlin je imao kapacitet mljevenja 2,5 vagona žita dnevno.

Opat Dominik nabavio je te godine i novu turbinu jačine 300 KS. Urađeni su novi vodovi za prijenos električne energije po najsuvremenijim tehničkim zahtjevima. Sada su mogli opskrbljivati cijeli grad toliko željenom električnom energijom. "Električna energija je, zahvaljujući tome, definitivno 'ušetala' u Banjaluku, u grad, te se tako uveliko počeo mijenjati život Banjalučana" (A. Ravlić). Trapisti, začetnici industrijskog i svakolikog razvoja Banjaluke, postadoše tako i njezini "prosvjetitelji"!

U proljeće 1909. godine nabujali Vrbas probio je drvenu branu.

Samostan i grad ostali su u mraku. Trapisti su procijenili da popravak nije moguć i stoga su odmah počeli s izgradnjom nove, betonake brane. Dovršili su je koncem ljeta 1914. godine.

Most

Prijevoz preko Vrbasa predstavljao je trapistima veliki problem još od vremena njihova dolaska u Delibaštin Selo. Kerep, kojega je kupio o. Franz i kojim su rijeku prelazili ljudi i roba, bio je povod čestih sudskih sporova koji su susjedi vodili protiv samostana. Opat Bonaventura Prvi želio je 1892. godine podići željezni most, ali je uvjete Zemaljske vlade procijenio nepovoljnima za samostan i odustao je. Naime, posjed samostana proširio se na lijevoj strani Vrbasa 1877. godine kupovinom većeg posjeda od Ahmeda Nurija. S vremenom se posjed povećao i gospodarstvo je raslo. Prijevoz kerepom postajao je svakodnevna potreba. No, Vrbas je tijekom ljeta bio niskog vodostaja i preko njega su se tada mogla prevesti samo jedna natovarena zaprežna kola. Za vrijeme normalnog vodostaja bilo je moguće prevesti dvojica kola, ali kad bi nastupio visok vodostaj prijevoz nije uopće bio moguć. Za vrijeme žetve satima su natovarena kola čekala na prijevoz. Osim samostana, kerepom su se služili svi okolni stanovnici za svoje potrebe, neke tvrtke, gosti za Slatinu itd. "Zagušenje" je bilo svakodnevno i predstavljalo je veliki problem, odnosno nanosilo je svima golemu štetu. Događale su se i nesreće jer su u vodu često padali ljudi i zaprege s robom. U noći 15/16. prosinca (decembra) u Vrbasu se utopio samostanski kočijaš zajedno sa zapregom. Dakle, most je nužan i trebalo ga je graditi. No, tko će ga graditi: trapisti ili Zemaljska vlada? Pod kojim uvjetima?

Opat Dominik, svjestan važnosti mosta za gospodarski napredak samostana, o tome je počeo pregovore s Vladom u Sarajevu još u vrijeme kada je kao opat došao na čelo Marije Zvijezde.

Nastavit će se

Memoari vašeg arhitekta, I. dio.

Svetište sv. Ive u Podmilačju

Petnaest godina uređivanja i izgradnje u ratu uništenog svetišta

Napori za obnovu i uređenje svetišta

Zadnja je moja prijeratna posjeta crkvi u Kotor Varošu bila na moj rođendan 1992. godine. Tog nezaboravnog 30. siječnja smo u crkvi sa župnikom Fra Ivanom Franjičem završavali unutarnje uređenje. Posebna je bila vrijednost tog uređenja izvedba svih obloga zida i plafona crkve od masivnog drveta različitih domaćih vrsta. Toga smo, zadnjeg dana rasporedili i montirali također divne mozačke Križnog Puta, remek djelo slikara Ive Dulčića. Montirali smo te velike ploče na križevce od masivna hrasta koji su bili raspoređeni po lučnim zidovima lađe. Dugačak i kompliciran povratak u Ljubljana već nam je najavljiivao stravičnu istinu budućih događaja (s čekanjem i obilascima uz mađarsku granicu potrajalo je možda više od 12 sati).

Prva posjeta Bosne poslije rata je u 1996. godini. Tada je bio put iz Ljubljane na samo dugačak i kompliciran već i stravičan i tužan. Srušene kuće, razjena priroda, nigdje nikoga osim lutajućih pasa, uzastopne vojničke kontrole... Na put me je pozvao fra Pero Jurišić, tada župnik u Podmilačju. Molio je da ga što prije posjetim da bi vidio (doživio) uništeno svetište sv. Ive te da zajedno otpočemo razmišljati o njegovoj obnovi.

Prva, tužna i neshvatljiva je bila posjeta samostana u Jajcu. Brdo kamena bilo je sve što je ostalo od srušene crkve a povrijeđen je bio i dio samostana kojeg je projektirao slavni slovenski arhitekt Jože Plečnik. Taj projekt je bio rezultat njegova prijateljstva i suradnje s fra Markušićem. Vrhunac njihove suradnje, svakako, je divna crkva sv. Ante u Beogradu.

Još tužniji bio je obilazak totalno razrušenog svetišta sv. Ive u Podmilačju. Velika crkva iz početka 20. stoljeća kao i sve druge zgrade koje sam gledao na fotografijama, bile su svanule s tiam. Jedina utjeha u tom devastiranom pejzažu bili su kipovi sv. Petra i Pavla od bijelog mramora koji su čudesno zamalo bez rana proživjeli

miniranje i rušenje crkve. Župni ured bio je improviziran u drvenoj kućici. Tu je fra Pero i živio. Našli su razgovori vjerojatno nadilazili realnost stravične situacije; oni su bili više snivanja i maštanje o jednoj cjelokupnoj ali također idealnoj obnovi tog najznačajnijeg i najpoznatijeg svetišta. Činjenica je naime da su bili baš u tom strašnom stanju totalne devastacije svi putovi obnove sasvim otvoreni. Svetište je u ratu postalo tabula rasa u kojoj su bili svi i svakojaki novi početci sasvim moguć i slobodni.

Već godine 1998. pripremio sam idejnu koncepciju nove crkve i vanjskog oltara. Velika nova crkva u tom prvom projektu smještena je na lokaciji srušene velike crkve. U njoj je bila stara crkva iz 15. stoljeća koja je bila kao pobočna kapelica ugrađena u srušenu veliku crkvu prezentirana kao Porciunkula. U sjećanje na visoko podignutu dvojicu zvonika srušene crkve okrenutih prema Jajcu i nova je crkva zvonike okrenula prema jugu. Taj je bio motiv prvog doživljaja naglašen s četiri zvonika. Ispod crkve bile su na donjoj razini, na razini doline svetišta, prostorije župnog ureda i prateći programi dok su apartmani za svećenike bili iznad ulaznog portala crkve, u podnožju zvonika. Vanjski je oltar također od prilike zadržao lokaciju srušenog oltara. Bio je nešto pomaknut prema dolini svetišta. Njegove horizontalne terase oformljene poput mosta iznad doline svetišta sa strane su završavale dvije kapelice koje su se utapale u brda s jedne i druge strane doline. Ispod vanjskog oltara nastala je donja crkva, kripta, koja se spušta do razine vode u jezeru ispod vodopada i počima na završetku doline svetišta.

U brojnim izuzetno prijatnim i prijateljskim susretima sa franjevcima te naročito prilikom blagdana sv. Ive centralna je bila tema diskusija baš lokacija nove crkve. Tu je dilemu i otvorenost razmišljanja presjekla rekonstrukcija stare crkvice sv. Ive koja je sada u cjelini obnovljena u originalnom izgledu iz 15. stoljeća.

Gradnja nove crkve na nekadašnjoj lokaciji nije bila više moguća. Razmišljanja i prijedloga nove lokacije bilo je dosta ali je trebalo u tom kaosu mišljenja i propozicija naći samo jednu – onu pravu.

U jubilarnoj godini 2000 fra Pero Jurišić i franjevačka zajednica raspisali su natječaj za izbor cjelokupnog rješenja obnove svetišta, za arhitekturu objekata te za izbor budućeg projektanta. Možete zamisliti radost i veselje kao i ponos kada je u Ljubljani stigla službena obavijest da je, u franjevačkom samostanu u Jajcu, održan Kapitul franjevaca na kojem je izabran naš idejni plan. U tom je planu nova crkva na drugoj strani stare crkvice a kojom stvara svečani ulaz u dolinu svetišta. Na završetku doline je vanjski oltar s donjom crkvom, kriptom, a na ulazu doline širok pothodnik ispod tada još postojećeg starog regionalnog puta koji omogućuje povezivanje doline svetišta te donje terase uz Vrha.

Kao i prije, poslije brojnih pobjeda na arhitektonskim konkursima i tom prilikom sam mislio da su glavni stvaralački napori i traženja tako završeni i da prelazimo u rutinski posao konkretnog izvedbenog projektiranja. Ali sam se tom prilikom zaista uvukao prevario. Tek su sada postale dileme o lokaciji pojedinačnih objekata još otvorenije te pogledi i mišljenja još više različiti.

U tom je vremenu fra Peru Jurličića zamijenio nov župnik fra Ivan Franjić, s kojim sam petnaest godina ranije zajedno projektirao i realizirao novu crkvu Rođenja Blažene Djevice Marije u Kotor Varošu. Tu je potrebno, svakako naglasiti također, produbljeno razmišljanje, inspirativnu potporu te uvijek plemenito povjerenje oca provincijala, fra Mije Dolana, kao i zauzetu suradnju franjevačke komisije za sakralnu umjetnost i njezinog predjednika fra Mirka Jožića.

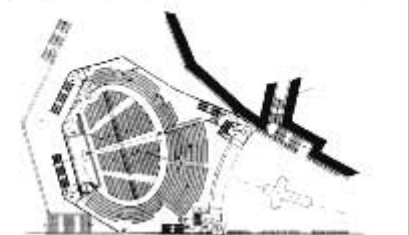
Prilikom odličnog predstavljanja izabranog projekta u publikaciji Svjetla riječi fra Mirko je završio s proročanskim riječima: „Izborom projekta učinili smo prvi korak u

procesu obnove župnog centra i prošteništa sv. Ivana u Podmilačju. Pred nama je još mnogo posla.“

Poslije odabranog natječajnog projekta nastalo je čak šest idejnih rješenja dok se nije u siječnju 2003. iskristaliziralo ono zadnje koje je bilo 14. veljače iste godine konačno izabrano na velikom skupu u sarajevskoj Freologiji. Na to izabrano rješenje uređenja svetišta te lokacije i arhitek-ture nove crkve dao je 20. svibnja 2003. godine dozvolu za gradnju i kardinal Vinko Puljić, nadbiskup i metropolit vrhbosanski.

Polazna ideja tog izabranog i potvrđenog idejnog plana je formiranje Simbolnog trokuta Svetog Gaja kojeg pored stare crkvice sv. Ive dopunjuju nova crkva usječena u brdo na drugoj strani doline te vanjski oltar pored klisura i vodopada na završetku doline svetišta. Već je u tom planu nova crkva poprimila glavne karakteristike koje su sada i izgrađene. Tako ponajprije motiv crkve usječene u dubina brda poštujući potpunu zaštitu i netaknutost doline svetišta. Pored toga je uz novu crkvu, dnevnu kapelu i kriptu ispod crkve izgrađen župni dvor sa polukružnim tlocrtom koji je istovremeno postament, podnožje spiralno koncipiranog zvonika. Detaljnije predstavljanje konačnog izvedbenog projekta kao i same realizacije nove crkve pripremit ću jednom drugom prilikom. Za sada trebamo ponajprije da se upoznamo s uređenjem svetišta kao cjeline. Kako sadržajne i funkcionalne tako i simbolične i duhovne te prostorne cjeline ove iznimne oaze duhovnosti i religioznosti. Oaze u kojoj Homo symbolicus postaje Homo religiosus.

Međutim da bi se moglo pristupiti izgradnji kapitalnih objekata bilo je potrebno ponajprije osigurati, stvoriti osnovne uvjete za jedan tako zahtjevan i obiman posao (projekt). Stoga je novi župnik fra Zoran Mandić odmah pokrenuo akciju za uređenje nužnih prostora: za organiziranje i vođenje izgradnje crkve i za privremeni smještaj svećenika. U jednom izuzetno kratkom vremenu od nekoliko mjeseci izrađen je

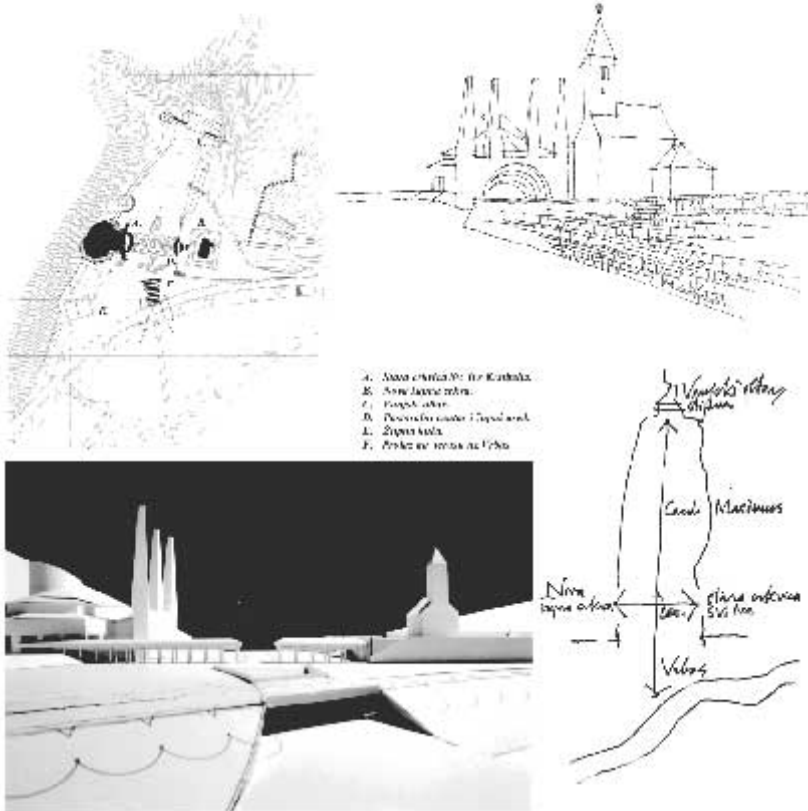
izvedbeni projekt dvorane i pratećih prostora u terasi ispod stare crkvice sv. Ive te završena njezina izvedba. Tako je dvorana već na blagdan sv. Ive 2004. godine omogućila punu uporabu te prihvati prvih, sasvim iznenađenih ali i oduševljenih gostu. Odmah iza toga počela je gradnja nove crkve i župnog dvora; to je veliki poduhvat i nova priča na koju ću se vratiti u jednom kasnijem prilogu.

Godine 2009. bio je izgrađen nov magistralni put koji je poslije decenija maštanja i nada konačno rasteretio područje svetišta. Već je prilikom priprema i gradnje novog puta započelo i projektiranje širokog pješačkog povezivanja doline svetišta s donjom terasom uz Vrbaš. Široki pothodnik kojeg dopunjuju i obogaćuju prateći sadržaji konačno je tisućama i desetinama tisuća vjernika i hodočasnika omogućio atraktivnu novu komunikaciju povezivanja koja je sasvim odvojena i zaštićena od prometa.

Već u vrijeme izgradnje pothodnika, koji je dovršen 2010. godine otpočelo je projektiranje ispodzemnice pored budućeg trga sv. Ive.

Memoari vašeg arhitekta, I. dio.

Ispovjedaonice koje prate stari zid s nekadašnjim ispovjedaonicama produžuju se u donji, pristupni dio sve do nadovezivanja na pristup s magistralnog puta te na početak strnog puta prema Grabču.

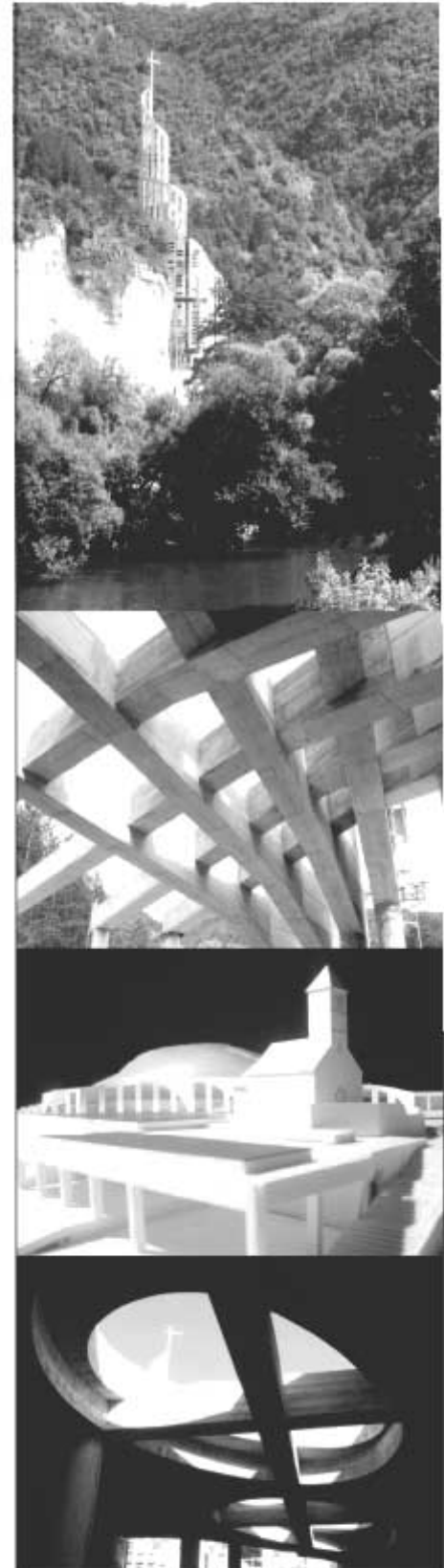
Izgradnja tog uzdužnog objekta koji oformljuje dolinu svetišta na njezinoj južnoj strani otpočela je početkom 2011. godine te je usprkos obimnim i zahtjevnim građevinskim radovima utvrđenja strne padine u glavnom obimu završena do blagdana sv. Ive 2012. godine.

Izgradnjom tih kapitalnih i najznačajnijih objekata, dakle nove crkve i župnog dvora na sjevernoj strani doline svetišta, ispovjedaonica i drugih pastoralnih programa na njezinoj južnoj strani te pothodnika ispod novog magistralnog puta određen je konačni izgled i amisa cjelokupnog prostornog uređenja svetišta sv. Ive u Podmilsčju.

U logičnom redosljedu sada slijede zanatski radovi zatvaranja i oformljenja novih prostora te sadržaja i njihova brižljiva interijerska obrada čije će, naravno postupno završene realizacije, konačno dati vjernicima, hodočasniciima i posjetiteljima iz širokog svijeta ugodaj te puno doživljavanje svega toga što smo s velikim naporima, zajedničkim zalaganjima te izuzetnim međusobnim razumijevanjem, poštovanjem i potporom do sada izgradili. A time i besprekidnog rada te bezuvjetnog poštovanja mudrosti velikog Michelangela.

Genijalni renesansni kipar, slikar i arhitekt je naime u svojoj 51. poemi zapisao da nema većeg gubitka kao što je izgubljeno vrijeme.

Nastavit će se...

Imena i imendan

Filip – Filip ima zanimljivu etimologiju. K nama dolazi preko latinskog oblika *Philippus*, ali od grčke složenice *Filippos*: *filéo* znači volim, a *hippos* – konj. Filip je, dakle, onaj koji voli konja, ljubitelj konja

U praksi su oblici imena mnogobrojni: Fila, Fili, Fico, Filo, Filko, Filip, Pipa, Pipa..., a u ženskom rodu Filipa (i Filippa), Filipka, Filka, Fileta, Lipa, Filipina, Ficka, Ina, Pina, Pinka. Više je svetaca imenom Filip. Prvi je – Filip – Isusov apostol. O njemu Sveto pismo donosi vrlo malo. Bio je najprije među učenicima Ivana Krstitelja. Isus ga, bilježi evanđelist, poziva kao petoga u svoj krug Dvanaestorice (nakon što je pozvao dva para braće: Petra i Andriju te Jakova Starijega i Ivana). Rodom je s obale Genezaretskog jezera, kao i spomenuta četvorica, iz Betsaide. Evanđelje navodi da je Filip, odazvavši se Isusovu pozivu, doveo i svojega prijatelja Natanaela, kojega Isus također prima među

apostole, koji se poslije spominje pod imenom Bartol (ormež). Daljnji Filipov život nije poznat. Prema predaji, mnogo je godina kirio evanđelje u Skitiji (danas područje južne Rusije). U visokoj starosti raspeli su ga pogani grada Hierapolisa u Frigiji; uz njega i dvije njegove kćeri. Zatim su ih dotukli kamenjem. O njegovu djelovanju govori više legendi. Obično se prikazuje sa štapom koji na vrhu ima križ i s knjigom u ruci. U vezi s legendom do nogu mu je pokatkad zrnaj, ponegdje i znakovi mučenja, kamenje. U kalendaru su 3. svibnja zajedno Filip i Jakov Mladi (također apostol). Među svecima je poznat i Filip Neri (1515.-1595.) koji je novim pastoralnim metodama s velikim uspjehom duhovno obnovio Rim i utjecao na cijelu Europu. Spomen-dan mu je 26. svibnja.

Florijan je u latinskom obliku *Florianus*; inačica je imena *Florentinus* i *Florus*. U svakom od tih imena nalazi se imenica *flos* (cvijet) ili *florens* (cvatući). *Florens* može značiti i sjajan, odličan, bogat, imućan. Hrvatake su izvedenice *Floro*, *Florika*, *Florije*, a u ženskom rodu *Flora*, *Florija*, *Florica*, *Florijana*, *Lora*, *Lorka*, *Lorika* i druge. Tu spadaju i imena *Florencija*, *Florentina*. Ime se pojavljuje i u prijevodu: *Cvjetko*, *Cvijeta*. Sveti je Florijan mučenik, ubijen za vjeru godine 304. u Noriku (današnjemu gornjoaustrijskome mjestu *Lorch*). Kao Florijanovo rodno mjesto spominje se seoce *Zeiselmauer*, nedaleko od Beča, i zato ga Beč slavi kao gradskog patrona. Nekih četrdesetak kršćana-vojnika bilo je u zatvoru i trebali su biti osuđeni. Florijan, časnik-veteran, da bi ohrabrio uhićene, iz solidarnosti je priznao sucu da je kršćanin. Odmah je zatvoren.

Bičevali su ga, a zatim bacili u rijeku *Anisus* (danas *Enna*) s kamenom o vratu. Po legendi tijelo mu je sačuvao orao, a s poštovanjem su ga pokopali kršćani. Tu su podigli kapelu, a ubrzo je nastalo i naselje te glasoviti benediktinski samostan. Kipari i slikari prikazuju Florijana kao postarijega vojnika, u rimskoj vojničkoj odjeći, kako a vedrom u ruci gasi požar kuce. Njegovi se kipovi kadšto stavljaju u zidne niše obiteljskih kuća, a ulične strane, a osobito na vatrogasne domove i pivovare ili na počasna mjesta u naselju.. Florijan je zaštitnik pivara (koji su proizvodili pivo u drvenim zgradama), bačvara (zbog vedra s kojim Florijan na slikama gasi požar). Zaštitnik je i dimnjačara, jer je i njihov posao u vezi s vatrom. Florijana posebno štiju vatrogasci i vatrogasna društva. Budući da je Florijan bio vojnik, utječu mu se vojnici i ratnici. Zaštitnik je u opasnosti od oluje, a ratari ga poštuju kao patrona protiv neplodnosti polja i u opasnostima od poplava. Više je naglašena vatra od koje štiti sveti Florijan, premda je u simbolici punog vedra naglašenijsa voda koju Florijan uvijek drži u pripremi. O njoj ovisi plodnost njiva, pa upravo zbog vode svetoga Florijana časte poljodjelci.

ANTUN JARM

U kalendaru je 4. svibnja. Na dan 20. lipnja po kalendaru je sveta Florencija ili Florentina, rodom iz Cartagene u južnoj Španjolskoj. Umrila je godine 600. u Sevilli. Tijelo joj počiva u tamošnjoj katedrali, a 24. studenoga malo je poznata sveta Flora, djevica i mučenica. Završila je život u Cordobi godine 851. Franjo je pohrvaćeno latinsko ime Franciscus (talijanski Francesco). Izvire iz starofrancuske riječi franc, a znači slobodan.

Istog je izvora ime germanakoga plemena Franci, koje u 5. stoljeću osvaja rimsku provinciju Galiju (danas Francuska) i tu utemeljuje jaku državu. Ime je u kršćanskoj okolini postalo poznato po Franji Asiškome, ustanovitelju franjevačkog reda. Izvedeni oblici su brojni: Francisko, Frančesko, Fran, Frane, Frano, Franko, Franček, Franja... i u ženskom rodu: Franjica, Franjka, Franciska, Cina, Nina, Frančeska, Frančica, Franja, Fani, Fana... U Slovenaca Franc, France, Franca; u Engleza Francis, ženski oblik Frances, skraćeno Fanny, Francie; u Nijemaca Frank, Franz, skraćeno odmila Fanni, Ziaka, Zissi, Sissy; u Francuza François (a Francuz je Français); u Čeha je František, Franta; u Mađžara Ferenc. Mnogo je svetaca koji nose to ime.

Najpoznatiji je Franjo Asiški. Rođen 1182. u Asizu. Po naravi veselo i društven. Iz bogate je kuće: otac mu je trgovac, a majka Francuskinja. Zanesen romantičnim željama pošao je u rat, kad se Asiz bio sukobio sa susjednim gradom Peruggiom. Tu je zarobljen, a kad se nakon godinu dana vratio, teško oboli. To ga je privedo promjeni. Posvetio se molitvi i meditaciji. Ideal mu je postao život po evanđelju: u jednostavnosti, istinskom siromaštvu i slobodi

duha. Pridružilo mu se u početku 12 drugova, koji se nazvaše "manjom braćom". Svojoj mladoj zajednici daje Franjo pravila koje papa Inocent III. usmeno odobrava. Dobili su i ovlast propovijedanja.

Zajednica se ubrzo povećavala. Nastaje nova redovnička družba u Crkvi - franjevci. Franjin je pokret reformatorski. Svojim nastojanjem da doslovce nasljeduje Krista Franjo se ubrzo među najveće svece. Njegov je utjecaj bio vrlo zamašan, a Franjevački se red proširio cijelim svijetom. I danas je vrlo brojna. Franjo je umro 3. listopada 1226., a u kalendaru se slavi 4. listopada. Ikongrafija ga prikazuje u franjevačkom habitu, s Kristovim ranama na rukama (stigmama), često okružena životinjama, napose pticama. Glavni je patron Italije.

Drugi je poznati svetac istog imena Franjo Kaaverski. Rođen je godine 1506. u Španjolskoj. Kao student u Parizu pridružuje se godine 1533. Ignaciju Loyolakome, utemeljitelju isusovačke redovničke družbe. Postavljen svećenikom, kreće 1541. kao misionar u Indiju i

tu uspješno djeluje deset godina. Svojim brojnim pismima oduševio je vrlo mnogo mladih Europljana za misionarsku službu. Umro je 3. prosinca 1552. na otoku Sancionu (San Čao) kod Kantona, upravo kad se spremao proširiti svoje djelovanje u Kinu. Patron je vjerovjesnika i brođara. Godine 1927. proglašen je zaštitnikom svih misionara. Prikazuju ga u isusovačkom talaru, s križem u ruci.

U kalendaru se slavi 3. prosinca. Spomenimo i svetoga Franju Saleškoga (1567.-1622.) iz Savoye. Pravo i teologiju studirao je u Parizu i Padovi. Bio je vrlo agilni biskup u Ženevi, a svojim knjigama "Filotea" i "Teotim" još je i danas učitelj duhovnog života. Zaštitnik je pisaca, novinara i katoličkog tiska; u kalendaru je 24. siječnja.

Sveti Franjo Paulski (1436.-1507.) u kalendaru je 2. travnja. Među svecima je ovoga imena i sveta Franciska (Franjka) Rimskaa, u kalendaru 9. ožujka, a 12. prosinca slavi se sveta Ivana Franjka de Chantal (1572.-1641.).

Nastavit će se...

Vi pitate, fra Juro odgovara

Čaj od korijena kumaka čedjugovine (*Dipsaci fulloni radix*).

Stavite četiri velike žlice suhoga korijena kumaka čedjugovine u litru hladne vode, pustite da vri 10 minuta na laganoj vatri, procijedite i ulijte u termosicu. Ujutro natašte i navečer pola sata prije spavanja popijte po 0,25 litre čaja. S ostatkom od pola litre vrlo toploga čaja treba ujutro dobro i temeljito oprati akne na licu i drugdje gdje se nalaze. Nakon pola sata lice se isperc toplom vodom, posušiti i namažić iscjednikom brđanke (*Arnica montana*). Time se djelotvorno uklanjaju akne, a i neke druge kožne bolesti.

Viola tricolor D4.

To je pripravak od iscjedine divlje mačuhice. Homeopatija uspješno upotrebljava tu biljku kod bubuljica, nečiste kože i neugodna mirisa iz usta, ali i protiv reume i uloga. Ujutro i navečer uzima se po 10 kapi te otopine u šalic vode i popije. Čini se to dulje vrijeme tako da se jedan tjedan uzima, a sljedeći preskoči pa tako opet. Iscjedina se može dobiti u svim većim ljekarnama.

Glina.

Kupite u ljekarni glinu u prahu, pola žlice gline stavite u čašu hladne vode, ostavite 12 sati, pro-miješajte dobro i popijte ujutro natašte, 15 minuta prije doručka. Ako je potrebno, možete to učiniti i navečer. Ona je vrlo ljekovita i čisti organizam.

Pranje oparkom od zdravčice (milogleđa, *Sanicula europaea*). Svako jutro operite bubuljice oparkom od zdravčice. U šalicu vrela vode stavite veliku žlicu biljke, ostavite poklopljeno 10 minuta i procijedite. Nakon dulje primjene ove kure akne će nestati. Istodobno treba piti jedan od prethodno navedenih čajeva ili naizmjenično navedene čajeve.

Oblozi od pirike i divlje mačuhice.

Uzmite jednake dijelove korijena pirike (*Rhyni repentis rhizoma*) i divlje mačuhice (*Viola tricolor*) pa u šalicu vode stavite dvije velike žlice mješavine, prokuhajte pet minuta na laganoj vatri i procijedite. Lanenu krpu dobro natopite uvarkom i stavite na bubuljice. To činite nekoliko dana, sve dok akne ne nestanu. Uvarak pripravite svaki dan svjež i topao za nove obloge.

Oblozi od brđanke i divlje mačuhice.

Pomiješajte jednake dijelove brđanke (*Arnica montana*) i divlje mačuhice (*Viola tricolor*) pa u šalicu vrela vode stavite dvije velike žlice mješavine, ostavite 10 minuta poklopljeno i procijedite. Namočenu lanenu krpu stavljajte kao oblog na bubuljice. To ponavljajte nekoliko dana.

Oblozi od krastavca.

Krastavac (*Cucumis sativus*) vrlo je koristan za jelo, ali i kao oblog za oboljelu i upaljenu kožu. Iscijedi se sok od svježega krastavca, doda svjež iscjedni sok od limuna, nakvasi dobro gaza i stavi se kao oblog na bubuljice.

Matična mliječ (Gelé Royale). Možete je dobiti u ljekarni, no,

nažalost, nije uvijek sigurna njezina kakvoća. Sadržava mnogo vitamina, aminokiselina, bjelanjčevina, mineralnih soli, biljnih hormona, ljekovite tvari koje uništavaju uzročnike bolesti, pantotenske kiseline (aktivnoga sastojka iz skupine B-vitamina), koje su važne za stvaranje kožnog tkiva. Jednako tako sadržava ljekovitu tvar blotin, a to je najvažniji vitamin za rast i zdravlje kože. Uzima se kako piše na uputi. Ona sprječava nastanak ožiljaka od bubuljica i osipa, pojačava cirkulaciju kože, pomlađuje kožu, sprječava njezinu upalu, nastanak bubuljica, osipa i drugih kožnih bolesti.

Prehrana.

Svakako treba izbjegavati prehranu s mnogo ugljikohidrata i zasićenih masti, uključujući i punomasne mliječne proizvode: ne jesti svinjetinu, kobasice, čokoladu; ne piti alkohol. Također se mora izbjegavati bijeli rafinirani šećer koji u tijelu smanjuje količinu vitamina A. Hranite se što je moguće više sirovom i vegetarijanskom hranom. Valja jesti namirnice koje imaju dosta vitamina A, B6, C i E, cinka, selena i esencijalnih masnih kiselina. Osobito treba jesti mnogo voća i povrća, ponajprije zeleno lisnato povrće koje ima dosta vitamina A. Preporučujem jabuku, grožđe, rajčicu, repu, limun, kupus, mrkvu, krastavac, pivaki kvass i zob. Usto se mora svaki dan popiti po čašu svježega soka od mrkve i cikle te sitno nasjeckati po tri češnja češnjaka, pomiješati s malo-masnim kiselim mlijekom ili jogurtom i pojesti. Preporuča se jesti što manje životinjskih, a što više biljnih bjelanjčevina.

Po mogućnosti jedite hranu dobivenu ekološkim uzgojem. Nemojte jesti svaki dan istu hranu nego različitu. Kod akutne upale dobro je nekoliko dana jesti isključivo voće. Vrlo je korisno najmanje dvaput tjedno pojesti po 200-300 grama skuće (plave ribe) koja ima dosta masnih kiselina omega tri. Treba izbjegavati prerađenu, gotovu hranu, što manje soliti hranu i izbjegavati kisela jela i pića. Nužno je smanjiti višak kilograma i svakodnevno se dosta kretati.

Nastavit će se...

Obilježen svjetski dan voda

"Nemoj reći da samo čista voda odražava mjesec. Mutna voda isto odražava nebo. Pogledaj kada se stiša vjeter i valovi se umire, vidjet ćeš prekrasan mjesec, lijep kao i prije."

Lin Chi Chung

Obilježavanje Svjetskog dana voda prigoda je da se najšira javnost upozna s relevantnim informacijama o stanju voda, te o naporima vodnoga gospodarstva da se postojeće stanje voda i upravljanja vodama očuva tamo gdje je ono dobro, odnosno da se poboljša tamo gdje je potrebno. Ovogodišnje obilježavanje pod geslom „Voda i sigurnost hrane – svijet je žedan jer smo gladni“ upućuje na značenje vode i održivog upravljanja vodama u proizvodnji hrane.

Kako bi skrenuli pozornost svjetske javnosti na probleme vezane za vodu i vodne resurse, rezolucijom opće skupštine Ujedinjenih naroda iz 1993. godine proglašen je 22. ožujka kao Svjetski dan voda, a razdoblje od 2005. do 2015. proglašeno je desetljećem voda pod geslom „Voda za život“. Ove se godine Svjetski dan voda obilježio pod geslom „Voda i sigurnost hrane – svijet je žedan jer smo gladni“ čime se upozoreva na značenje vode i održivo upravljanje vodama u proizvodnji hrane.

www.voda.hr

Kako se mi odnosimo u svojoj sredini prema vodi?

Svako naše selo, naselje, zaseok ima svoju vodu. Mještani u Kotoričku imaju „točak“ izvor zv. „Trčnoga“ na koji godinama dolaze mnogi Kotoričani a posebice u ljetnim mjesecima kupajući sa Bjelina jer on ih uvijek osvježi hladnom vodom. Interesantno je da je Trčnoga prvi put presušila prošle godine, a mnogi stariji mještani ne pamtje kad se to zadnji put dogodilo. Nažalost malo tko brine o njemu, u ljetnim danima neodgovorni tu peru svoja auta, čiste ribu, ostavljaju smeće, pa se onda pitaju „što je s vodom“.

Dobar izvor ima i ispod mosta na Bobanu. Pravo osvježanje u ljetnim danima. Mnogi građani odlaze cijele godine po vodu jer ga smatraju jednim od boljih izvora pitke vode.

I u Čepku postoji izvor zvani Kremanik koji svoje mještane i putnike nanjemike napaja i osvježava.

U Zabrdju nalazi se izvor pitke vode Mliničke gdje naš župnik fra Anto tjeđno donosi vodu i s pravom može reći da se radi o pravoj izvorskoj i čistoj vodi.

Kad smo se raspitivali kod stručnjaka za vodu rekli su nam da voda kada je prokuhata i koja ne ostavlja nikakve bijele naslage, da je to voda koja sadrži vrlo nizak stupanj natrija u sebi, skoro nikakav. Inače, takve vode su preporučljive posebno osobama sa srčanim tegobama i povišenim krvnim tlakom.

Ni kontrola vode nije skupa, pa nije loše a vremena na vrijeme kontrolirati vodu jer toliko ljudi ostavlja i baca smeće oko sebe da je to strašno.

Pored kontejnera, mjesta određena za odlaganje smeća u mnogim šumama, obalama rijeke Vrbanje, putovima koji vode u ova naša

napuštena i tužna sela nalaze se hrpe smeća. Tko to ostavlja? Nažalost svi mi, svi mi malo brinemo i ne upozoravamo ni sebe ni ljude oko sebe. Zato je krajnje vrijeme da učinimo nešto.

Pokrenimo u svakom selu, mjestu gdje se nalazi prirodan izvor vode akciju čišćenja i kontrole, jer to svima nama treba a posebice našoj djeci.

Viki

IN MEMORIAM

Ivana Kovačić

10.07.1981. -16.02.2013.

Teško je nešto suvise reći za osobu koju si poznavao od najranijih godina njezinoga života, nešto što će ocrtati život te osobe. Ivana je rođena u Sarajevu 10. srpnja 1981. Upoznao sam ju kao malu djevojčicu koja se od najranije dobi uz zdravstvene probleme kojih je bilo i previše borila za svoje mjesto pod suncem. Kada je trebala biti dio tima nije se obazerala na ono što ju spustava i ograničava nego je hrabro davala svoj doprinos timu, zajednici. Iako član Udruženja slabovidnih i slijepih osoba, najviše je voljela samostalno hodati, pisati. Tako se svojim člancima javljala i u našem «Glasniku Kotoričkoga kraja». Voljela je sport, prema svojim mogućnostima, i skoro fanatično je trenirala i vježbala. Ali najveće od svega je bilo njezino srce, njezin osjećaj za čovjeka u potrebi. Voljela je ljude, većina joj je na njezinu otvorenost i uzvraćala pažnjom i ljubavlju. Ljude oko sebe znala je savjetovati, ali najviše od svega pokazivala je drugima da makamo više nego nam naša ograničenja kazuju. Preko svoga oca, pokojnoga Ante voljela je naš kraj i ljude. Ivana, hvala ti za sve što si nam dala, a dobri Bog, koji ti je dao kršć i ljubav prema životu neka te nagradi vječnim životom. Tvoj prijatelj fra Anto ili kako si ti govorila Šimo.

Svetište Gospe Olovske

„O Gospe Olovska, bezgrešna, blaga, Ti si nam utjeha, pomoć i snaga!“

Olovo je gradić udaljen 50 km sjeveroistočno od Sarajeva na cesti prema Tuzli. Prvi put se spominje 1382. godine pod imenom Plumbum (lat. olovo) što dokazuje da je ovaj grad dobio ime po olovnoj rudi. Prema podacima iz 1616. godine u Olovu je bilo 135 katoličkih kuća i 44 muslimanske. U Olovu je biskup fra Jeronim Lučić 1638. krizmao 368 krizmanika. No, zbog povijesnih zbivanja stanovništvo se mijenja, pa prema popisu iz 1991. u gradu je malo više od 3 000 stanovnika, samo 94 Hrvata, a danas u Olovu živi dvadesetak vjernika katolika.

Olovo danas pripada župi Vljaka. Svetište Gospe Olovske je najstarije Marijino svetište u Hrvata. Crkva i franjevački samostan spominju se u XIV. stoljeću. Zaustavljamo se na cesti iznad svetišta i samostana. Gotovo okomit je pješački prilaz, pa onaj tko ne može uzbrdo mora mialiti kako će se vratiti od svetišta do ceste. Naravno, prilaz iz grada Olova moguć je i autom.

Crkva iz XIV. stoljeća i samostan zapaljeni su u noći 1. na 2. kolovoza 1704. Drvena crkva je sagrađena 1867. Srušila se 1913. Sadašnja crkva, po nacrtu Karla Pařika građena je 1932./1938. od grubo tesanog kamena. Pařikov projekt nije u potpunosti realiziran: nisu izvedeni trijemovi, toranj, a od četiri kule na uglovima crkve, izgrađene su dvije 1968./1971. god. Jedna je posvećena fra Matiji Divkoviću, (1563.-1631.), a u drugoj su posmrtni ostatci fra Ljudevita Zloučića (1895.-1969.) i njegova bista. Crkva je nacionalni spomenik arhitekture XX. stoljeća. Planirana je izgradnja Hodočasničkog doma i uređenje okoliša.

Crkva je posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije. U knjizi „Kultura i bosanski franjevci“ Julin Jelenić piše: „Sa svojih čudesa najglasovitija slika Majke Božje bijaše u Olovu. Ova je slika bila na dasci, a držalo se je, da ju je naslikao sv. Luka... Sama je slika predstavljala Gospu sklopljenih ruku i s djetetom Isusom na krilu“. Hodočasnici su

dolazili sa svih strana, putujući katkada i više mjeseci, a „hrlili su joj ne samo katolici, nego i isti nevjernici: Bugari, Srbi, Rašani, Albanci i pogani i to radi velikih čudesa, što ih je Bog na molbu Majke Božje činio ozdravljajući bolesne i bjesomučne od bjesova oslobađajući“. Ranije, kao i danas hodočasnici su dolazili moliti Gospin zagovor ne samo na blagdan Velike Gospe 15. kolovoza. Ali, „vrhunac je svečanosti na Veliku Gospu. Uoči blagdana, na sam blagdan pred podne i navečer propovijedaju po dva propovjednika, jedan u crkvi, drugi pred crkvom. Redovito dolazi bosanski biskup i osobno propovijeda“. (Iz djela Franje Varadinca "Pastor bonus", Mleci, 1679.) Prema Kačićevu izvješću (Vrela i prinosi, 1932., str. 89.-91.), u Olovu je 1610., za blagdan Velike Gospe bilo 15 tisuća vjernika. Ovim ističem značaj svetišta.

Danas se u olovskom svetištu nalaze dvije Gospine slike: jedna je iz 18. st. s natpisom S. Maria Plumbensis, koja je do 1920. bila kod franjevaca u Iluku, kasnije na Petrićevcu i u Sarajevu, a u Olovu je od 1964. Drugu je sliku 1954. izradio Gabrijel Jurkić prema opisu negdašnje slike Olovske Gospe, koja je nestala. U XVII. stoljeću 13. i 14. kolovoza Čudotvorna

Gospina slika nošena je u procesiji uz molitve i pjesme mnogobrojnih hodočasnika od crkve olovske do crkve u mjestu Bakići udaljenom od Olova pet - šest km. U procesiji bi se ponovno vraćala u Olovo 15. kolovoza. Procesije su održavane i na Malu Gospu.

Svetište je najviše posjećeno u proljetnim i ljetnim mjesecima. Uz blagdan Velike Gospe, hodočasnici posebice sudjeluju u svečanom započinjanju svibanjske pobožnosti Majci Božjoj. Vjernici dolaze izraziti svoje poštovanje Zagovornici i Zaštitnici, uputiti molitve, tražiti pomoć i zahvaliti se. Tisuće pojedinačnih molitava Majci, iskazujući tako svoje predanje i divljenje Kraljici nebeskoj, ovdje u Olovu - starozavjetnom svetištu S. Marije Plumbensis, tj. Sv. Gospe Olovske.

Hodočastimo i molimo: Gospe Olovska, „ne daj da izgubimo vjeru u Božju dobrotu i blagoslov... Zakrili brižna Majko, svojom molitvom svu moju braću i sestre, sve prijatelje i moje pouzdanike, poveži nas dobrim mislima da suosjećamo jedni s drugima... i nadaljnju nas da hodeći kroz tegobe i radosti života posvuda pronosimo poruku Mira i Dobra“.

Luca Koroman

Naši darovatelji

Za crkvu Kotor Varoš

1.	Božana Zeba	20 EUR
2.	Anto Sirovina	20 KM
3.	Stela Topalović (Ilije)	190 EUR
4.	Fra Juro Stipić	100 EUR
5.	Stipo Barišić	50 CHF
6.	Pero Kovačić	50 EUR
7.	Mara Budimir	50 EUR
8.	Mijat Zeba Cecavin	50 EUR
9.	Ruža Prajz	50 KM
10.	Jenney Josipović /Kelina unuka)	35 EUR
11.	Marija Anušić	50 EUR
12.	Jako Kovačić	50 EUR
13.	Stjepan (Roke) Zorkić	50 KM
14.	Stipo Pranjić-Stipin(Luke) Čep.	50 EUR
15.	Marko (Jake) Josipović	200 HRK
16.	Mato (Vida) Šimunović	20 EUR
17.	Marko Topalović	50 EUR
18.	Luca Šikić	200 EUR
19.	Ivan Šimunović – Cvičko	100 EUR

Za crkvu Vrbanjci

1.	Nikica Ivić	20 KM
2.	Stipo Pranjić-Stipin (Luke) iz Čepka	50 EUR
3.	Anđelko Zeba	50 EUR

U KSA

1.	Stipo Šimunović - Dudin	20 KM
2.	fra Juro Stipić	100 EUR
3.	Franjo Stipić	40 EUR
4.	Ruža Prajz	20 KM
5.	Mara Marić	40 KM
6.	Luca Marković	10 KM
7.	Jako Kovačić	20 EUR
8.	Nada Tepić	20 KM
9.	Marko Pranjić Lola	20 KM
10.	Franjo i Jela Zeba	20 EUR
11.	Jelena Zeba	20 EUR
12.	Rozalija Vidović	200 EUR
13.	N.N.	100 EUR
11.	Augustin Vidović	50 KM
12.	Manda Marić	120 HRK
13.	N.N.	10 KM

20.	Stipo Jurić	50 EUR
21.	Franjo Stipić	30 KM
22.	Luka Kovačić	100 EUR
23.	Franjo i Jela Zeba	50 EUR
24.	Ivan i Peja Jakić	100 KM
25.	Manda Franjić (Lucijina)	50 EUR
26.	Anto Kovačić	50 EUR
27.	Anto Kovačić	50 KM
28.	Pero Josipović (Čelin)	50 EUR
29.	Obit. Marka Jukića	50 EUR
30.	Anto Marković	15 EUR
31.	Zlatko Bujdo	100 CHF
32.	Zorica Marković	50 EUR
33.	Stipo Andrijević	200 HRK
34.	Mara Batljan	50 KM
35.	Franjo Šimunović	100 EUR
36.	Marko Šimunović	100 EUR
37.	Nedjeljka Buetner r. Vinojčić	100 KM

Za spomen obilježje

1.	Stipo Budimir	20 KM
2.	Pero (Marka) Marčinković	100 EUR
3.	Maruša (Ivana) Jelušić	100 EUR
4.	Stipo Šimunović Dudin	50 EUR
5.	Marija Anušić	50 EUR
6.	Mato Marković	50 EUR
7.	Mario Josipović (Stipe Kelina)	50 EUR
8.	Jako Kovačić	50 EUR
9.	Nikić Anto	100 EUR
10.	Andrijević Jozo	100 EUR
11.	Franjo i Jela Zeba	100 EUR
12.	Kata Puškarić	100 EUR
13.	Juro (Anto) Piličić	50 EUR
14.	Ivo Zeba Rus	50 EUR

Za Glasnik

1.	Stipica Šimunović	10 KM
2.	Franjo i Jela Zeba	30 EUR
3.	Ivan i Peja Jakić	20 EUR
4.	Anto Marković	15 EUR
5.	N.N.	20 EUR
6.	Nedjeljka Buetner r. Vinojčić	50 KM

Slastice

Prijedlog naše profesorice Anđe Tomić.

Kućni prijatelj

Potrebno:

- 2 jaja
- 15 dag šećera
- 20 dag brašna (glatko)
- 0,5 žlice praška za pecivo
- 7 dag oraha
- 7 dag grožđica
- 7 dag čokolade
- 5 dag maslaca
- Limnova korica

Dobar tekst!

Priprema:

Orahe, čokoladu narezati na sitne komadiće. Jaja i šećer dobro izmiješati, dodati brašno s praškom za pecivo, orahe, čokoladu, grožđice i sve dobro izmiješati. Polutvrdu smjesu ostaviti stajati jedan do dva sata. Žlicom stavljati smjesu na namazan pleh oblikujući „štručice“ široke 5 do 6 cm. S malim razmakom stavljati jednu do druge i peći 15 do 20 minuta na 200 stupnjeva. Narezati i neka odstoji 4 do 5 dana.

U slast!

Damn kapric

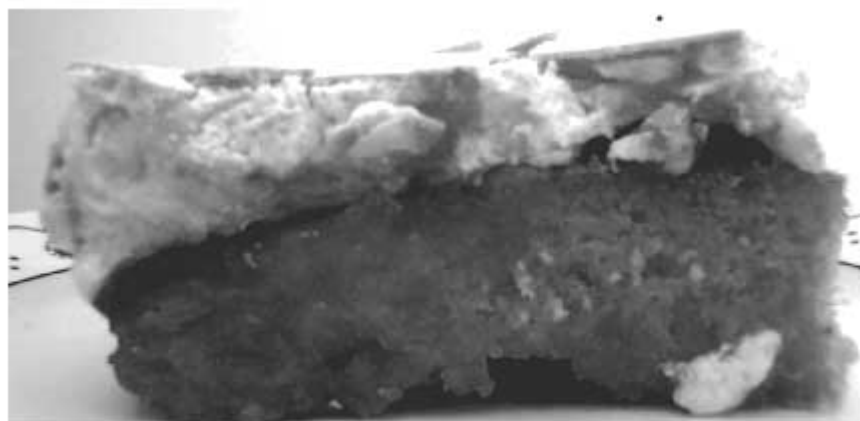
Potrebno:

- 6 jaja
- 5 žlica šećera
- 25 dag glatkog brašna
- 15 dag margarina
- 1 vanilin šećer
- 1 prašak za pecivo
- 6 žlica mlijeka
- 25 dag šećera u prahu
- sok od polovice limuna
- 4-5 žlica mekog pekmeza (marelica, šipak...)

Priprema:

Odvojiti bjelanjke i žumanjke. Za biskvit miksati žumanjke s 4 žlice šećera i vanilin šećerom, dodati omekšali margarin i miksati dok se ne dobije jednolična pjenasta masa. Dodavati tada postepeno brašno sa praškom za pecivo i mlijekom.

Pripremljenu biskvitnu masu izliti u lim za pečenje prethodno namašćen i pobrašnjen. Masa je dosta gusta i morat ćete je žlicom 'razvući' po limu. Peći 15 min u pećnici na 180°C. Izvaditi lim iz pećnice, premazati napola pečeni biskvit mekanim pekmezom a preko pekmeza nanijeti čvrsto tučeni snijeg od bjelanjaka. Snijeg od bjelanjaka pripremiti na slijedeći način: miksati bjelanjke dok ne postanu čvrsti. Tada dodati 25 dag šećera u prahu i sok od limuna i miksati dok masa ne postane lijepa sjajna i gusta.

Vratiti lim u pećnicu i peći još 20 min na istoj temperaturi dok se s vrha ne stvori zlačana korica. Primjetit ćete kako se bjeljneci prilikom pečenja napušu, no to će nakon vađenja iz pećnice splasnuti.

Ohladiti kolač i rezati na kocke.

Poslužiti hladno!

U slast!

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Suljo i Mujo gledali proglašenje novog pape. Kad su čuli da mu je ime Franjo, Mujo kaže Sulji: "Vidiš Ti, moj Suljo, opet izabraše katolika!"

- Tata - zapitkuje Ivica oca - Zašto kirurzi nose maske preko lica?

- Pa da ih kasnije pacijenti ne bi prepoznali.

Bacač koplja kaže klupakom kolegi:

- "Danas se moram jako potruditi, u gledalištu mi je punica."

Kolega odgovara:

- "Čovječe, to je preko sto metara, teško da ćeš je pogoditi!"

Prije sata vjeronauka Ivica ispituje oca:

- Tata, kako se zvala Adamova punica?

- Adamova punica? - zgrane se otac. - Pa Adam nije imao punicu.

- To je bio raj, sine moj.

Kada kažem da sam bila lijepa to je prošlo vrijeme a, kada kažem da sam lijepa to je, Ivica?

Ivica kaže:- To je šala učiteljice!

Sudjelovao Mujo u kvizu:

- Recite nam, što je to što na raskrsnici pomaže u reguliranju prometa, a nije policajac?

Evo, na primjer, imate crveno, imate zeleno...?

Mujo odgovara:

- Da nije žuto?

Uhvatio Mujo medvjeda u lovu kad naiđe Haso, te ga pita:

"Kako si ga uhvatio bolan?"

"Lako, pucao sam sto puta!"

"I koliko si ga puta pogodio?"

"Ni jednom, umro je od smijeha!"

Došao Perica u prodavnicu i reče prodavaču: daj mi litru vina.

Prodavač ga upita: hoćeš crveno ili bijelo?

Perica odgovori: nema veze svakako je za mog djeda koji je čorav.

- Tata, gdje je Afrika? - pita Ivica oca.

- Ne znam ali vjerojatno nije daleko. U mom poduzeću radi jedan crnac i svaki dan dolazi na posao biciklom.

Perica, držeći šljivu u ruci, upita tatu:

- "Tata, koje je boje šljiva?"

- "Plava!"

- "A zašto je ova crvena?"

- "Zato što je zelena!"

Pita majmunčić mamu: "Zašto smo mi ovako ružni?"

Mama ga tješi: "Budi sine aretan da ovako izgledamo, da vidiš ovoga što čita ovaj VIC kakav je..."

Voditelj:

- Znači, vi ste pjesnik?

Gost:

- Da, ja sam pjesnik.

Voditelj:

- Amater?

Gost:

- A mater nije, ona je domaćica, malo oko bašte i tako...

- Ivica, sto misliš koliko mi je godina?

- Pedesot.

- Otkud tolika preciznost?

Pogodio si, ali kako?

- Pa u našoj zgradi stanuje jedan poludičot, jako tebi slični, ali ima tek 25 godina.

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

 Nema raja bez rodnoga kraja!